

בצלם ואחי

ע"י ב"כ לימור יהודה ואחי

העותרים

נגד

הפרקליט הצבאי הראשי

ע"י פרקליטות המדינה,

משרד המשפטים, ירושלים

המשיב

הודעה משלימה מטעם פרקליטות המדינה

1. בעקבות הדיון שקיים בית המשפט הנכבד ביום 14.7.05, קיבל על עצמו המשיב לבחון אפשרות של קביעת מנגנון שיביא לשיפור הנוהלים הקיימים בצבא בכל הנוגע לדיווח לפצ"ר על אירועי מוות של אזרחים עקב פעילות צבאית, במגמה לקדם את האפשרות של הפצ"ר להפעיל את שיקול דעתו לפתיחה בחקירה במועד מוקדם, במקרים בהם נגרם מותם של אזרחים שלא היו מעורבים בלחימה.

בית המשפט גם הציע כי העותרים יפנו למשיב ויעלו בפניו תחילה הצעות בענין זה וכי ההצעות תיבחנה.

המשיב התבקש להגיש הודעה משלימה בנדון, עם תום הבחינה האמורה.

בהתאם להחלטה זו מוגשת בזאת הודעה משלימה שתפרט את תוצאות הבחינה.

2. תחילה נציין, כי בעקבות הדיון אכן פנו העותרים במכתב, בו הציעו הצעותיהם בנדון, והצעותיהם נבחנו. כן נבחן הנושא בכללותו ונבחנו רעיונות שונים לשיפור המצב הקיים.

בסופו של דבר גיבש הצבא נוהל, שאושר לאחרונה על ידי הרמטכ"ל, אשר יעדו לגרום לכך שבמקרה של מות אזרחים שלא היו מעורבים בלחימה, יגיע המידע בנושא זה בהקדם

האפשרי לפצ"ר, יחד עם פרטים רבים ככל הניתן, על מנת שהפצ"ר יוכל בהקדם האפשרי להפעיל את שיקול דעתו ולבחון אם יש מקום להורות על פתיחה בחקירה אם לאו, כפי שהציע בית המשפט הנכבד.

נוהל זה חל על כל אירוע בו היו מעורבים כוחות צה"ל, במהלכו נהרג או נפצע אדם שלא היה מעורב בלחימה מסכנת חיים (להלן: בלתי מעורב). בכל מקרה של ספק בדבר מעורבותו של אדם בלחימה כאמור, יש לפעול לפי האמור בנוהל.

3. להלן נפרט בקצרה את עקרונות הנוהל.

א. על פי הנוהל, בכל מקרה בו נהרג או נפצע בלתי מעורב כאמור, ידווח האירוע באורח מיידי ללשכת הרמטכ"ל, לחטיבת המבצעים ולפצ"ר.

דיווח כאמור יועבר לא יאחר מ - 48 שעות ממועד האירוע.

ב. באחריות המח"ט המרחבי ומפקד היחידה של הכוח שביצע הפעולה לוודא צילום ותיעוד זירת האירוע בסמוך להתרחשות האירוע, ככל שאין בכך כדי לסכן הכוחות והדבר מתאפשר בנסיבות הענין.

ג. האחריות להעברת הדיווח מוטלת על המח"ט המרחבי, מפקד היחידה של הכוח שביצע הפעולה (בדרגת סא"ל לפחות) ומפקד התיאום והקישור הגיזרתי, עם היוזע להם הדבר, מהכוחות הפועלים בשטח או מגורמי הקישור הפלסטינים. הדיווח ייעשה בפורמט קבוע, המצורף לנוהל, ויצורפו אליו העתקי יומני המבצעים הנוגעים בדבר, הדוחו"ת היומיים הרלבנטיים וכל חומר רלבנטי אחר. במידה שיוחלט שקיימת מניעה לתיעוד וצילום זירת האירוע, יפורטו הסיבות לכך בדיווח שיועבר כאמור.

ד. בנוסף, בכל אירוע שבו נפגע אדם בלתי מעורב כאמור, יבוצע תחקיר, שיאושר על ידי מפקד הפיקוד ויועבר לעיון הרמטכ"ל. באחריות מפקד הפיקוד לוודא ביצוע התחקיר, לאשרו ולהעבירו לעיון הרמטכ"ל, תוך 21 יום, לכל היותר. עותק מהתחקיר יועבר לאמ"ץ ולפצ"ר. לתחקיר יצורפו החומרים שנאספו במהלכו, תיעוד האירוע וחומרים נוספים שנאספו (לרבות יומן המבצעים, דוחו"ת יומיים, הקלטות רשת הקשר, תיעוד מכשירי ראיית לילה וכיו"ב).

ה. עוד נקבע בנוהל, כי חטיבת המבצעים תבצע מעקב אחר הגעת התחקירים, וכן תבוצע ביקורת חצי שנתית, לבדיקת יישום נוהל זה, על ידי מחלקת ביקורת ומעקב בצה"ל.

4. עפ"י הנוהל, יעודכן איפוא הפצ"ר בכל אירוע בו נפגע אדם, שלא תוך כדי לחימה מסכנת חיים בכוחותינו, בטווח זמן מיידי של 48 שעות. הדיווח שיועבר לפצ"ר, כמו גם לגורמי פיקוד בכירים, יכלול נתונים רבים אודות האירוע (המקום והזמן בו התרחש, הכוחות המעורבים, מספר הנפגעים, מצבם, מינם וגילם, תיעוד הזירה ופירוט נסיבותיו של האירוע). בנוהל נקבעו גורמי פיקוד ספציפיים, עליהם מוטלת האחריות להעברת הדיווח כאמור.
5. בסמוך להתרחשות האירוע, גם תתועד ותצלם זירת האירוע, ככל שהדבר מתאפשר בנסיבות הענין. תיעוד זה (שאף הוא, באחריותם של גורמי פיקוד ספציפיים), יועבר גם הוא לפצ"ר, במסגרת החומרים שיצורפו לתחקיר המבצעי. תחקיר זה יאושר ע"י מפקד הפיקוד, ויועבר לעיונם של הרמטכ"ל, ראש אגף המבצעים והפצ"ר, בתוך 21 יום, לכל היותר.
6. לדעת המשיב, יש בנוהל זה, אשר הופץ כפקודה מחייבת ליחידות הצבא, כדי לאפשר לפרקליט הצבאי הראשי להתעדכן, קרוב ככל האפשר לזמן אמת, בכל מקרה מוות או פציעה של אדם שלא היה מעורב בלחימה המסכנת חיים, וזאת כדי לבחון, על סמך נתונים ראשוניים אך מפורטים יחסית, האם יש מקום להורות על פתיחה בחקירת מצ"ח. עוד יש בנוהל כדי לעגן פעם נוספת את עריכתם של תחקירים והעברתם לעיונו של הפצ"ר בתוך זמן קצר; וכן להביא לתיעוד זירת האירוע, בסמוך להתרחשותו.
7. יצויין, כי הנוהל האמור עונה על עיקרי הצעותיהם של העותרים, שבאו לידי ביטוי במכתבם המצ"ב כנספח ב'.
- מצ"ב כנספח ג' תשובת המדינה לעותרים בהקשר זה.
8. בהתחשב בשיפור שנוהל זה ישפר, וכן בהתחשב בכל טענות המדינה שפורטו באריכות בתשובות שהוגשו מטעמה בתיק זה, מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את העתירה.

היום : כ"ו חשוון תשס"ו
28 נובמבר 2005

שי ניצן
המשנה לפרקליט המדינה
(תפקידים מיוחדים)

מפקדת הפרקליט הצבאי הראשי	לשכת	המפקד
טל':	03-5692911	
פקס':	03-5694370	
לי(38)	160026	
כ"ה	במרחשוון	התשס"ו
27	בנובמבר	2005

לכבוד

עו"ד לימור יהודה

האגודה לזכויות האדם בישראל

שלום רב,

הנדון: **בג"ץ 9594/03 בצלם נ' הפצ"ר**
מכתבם ש/16005 מיום 23/8/05

1. במכתבכם שבסמך אשר הופנה לעו"ד שי ניצן, העברתם לעיוננו הצעות ליעול תהליך קבלת ההחלטות על פתיחה בחקירת מצ"ח במקרי מוות ופציעה.
2. ראשית, נבקש להודות לכם על הצעותיכם. כפי שיובהר להלן הצעותיכם נבחנו ונשקלו בכובד ראש וחלק ניכר מההצעות אף התקבלו ומצאו ביטוי ב"נוהל דיווח על אירועים במסגרתם נפגעו אזרחים פלסטינים" שהופץ על-ידי הרמטכ"ל ושמטרתו להביא לכך שבכל מקרה של מוות או פציעה של אזרח שאינו מעורב בלחימה, יועבר המידע בדבר הפגיעה בהקדם האפשרי לפרקליט הצבאי הראשי, בצירוף מרב הפרטים על האירוע, על מנת שהפרקליט הצבאי הראשי יוכל לבחון ולשקול האם יש מקום להורות על פתיחה בחקירת מצ"ח.
3. הצעתכם כללה חמישה עיקרים. להלן נתייחס בקצרה לכל אחד מן העיקרים ונצביע על המענה שניתן לכך בנוהל שהופץ או על הטעמים אשר בגינם סברנו שאין מקום לעגן את הצעתכם בנוהל.
4. **הקמת צוות מיוחד בפרקליטות שיהיה אחראי על נושא חקירת מקרי מוות ופציעה ויעקוב אחר מידע גלוי לשם איתור מקרים שלא דווחו – אומנם, אין בפרקליטות הצבאית צוות של בעלי תפקיד שזוהי הגדרת תפקידו. אולם, בפועל, ישנם קצינים בחוליות התביעה השונות ובתביעה הצבאית הראשית, אשר הם האחראים על הטיפול בתלונות הנוגעות למקרי מוות, על המעקב אחר התחקירים המבצעים ועל בחינת התחקירים והעברת חוות דעת לפרקליט הצבאי הראשי שהוא בעל הסמכות להורות על פתיחה בחקירה. כמו כן, בפרקליטות הצבאיות מתנהל מעקב שוטף ויומיומי אחר הידיעות המתפרסמות בכלי התקשורת. כל אימת שמתפרסמת ידיעה הנוגעת לפגיעה באזרחים פלסטינים שאינם מעורבים בלחימה, מועברת באופן מיידי דרישה לגורם המבצעי להעברת התחקיר לעיון הפרקליטות הצבאית. הנה כי כן, מן הבחינה המעשית, הצעתכם מתקיימת הלכה למעשה מזה תקופה ארוכה.**
5. **חובת דיווח על מקרי מוות ופציעה, והגדרה מפורטת של פרטי הדיווח הנדרשים – כאמור, הרמטכ"ל הפיץ נוהל שעניינו דיווח על מקרים בהם נפגעו אזרחים פלסטינים. הנוהל מצ"ב למכתב זה ולהודעה שהוגשה על-ידנו לבית המשפט. הנוהל קובע שורה של פרטים אשר על המפקדים הנושאים באחריות להעברת הדיווח על פי הנוהל להעביר. על מנת להקל על מלאכת הדיווח צורף לנוהל טופס**

דיווח הכולל את הפרטים שעל המפקדים להעביר, ובכלל זה מקום, תאריך ושעת האירוע, הכוחות המעורבים, מספר הנפגעים, מצבם, וכן תיאור של נסיבות האירוע.

6. **קביעת חובה לתיעוד הזירה על-ידי מצ"ח בכל מקרה, אלא אם כן, הדבר אינו אפשרי –**

לעניין זה ניתן מענה מספק בנוהל שהופץ על-ידי הרמטכ"ל. סעיף 2 לנוהל קובע כי:

"זירת האירוע תתועד ותצולם בסמוך להתרחשות האירוע, ככל שאין בכך כדי לסכן הכוחות והדבר מתאפשר בנסיבות העניין."

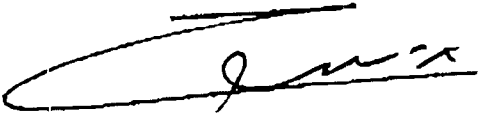
ההצעה כי חוקרי מצ"ח, שממילא אינם מומחים בבדיקה ותיעוד של זירת אירוע בדומה למחלקה לזיהוי פלילי, יגיעו לתעד כל זירת אירוע, היא בלתי אפשרית, הן מבחינת זמינות כוח האדם, והן מבחינת המאפיינים המבצעיים של האירועים. יתרה מכך, הכנסתם של חוקרי מצ"ח לזירת האירוע, הנמצאת על-פי רוב באזורים שאינם בשליטה צבאית מלאה של צה"ל, תסכן את החוקרים ואת החיילים אשר ידרשו לאבטח אותם, וכל זאת בשלב בו כלל לא ברור האם יש מקום להורות על פתיחה בחקירה. לפיכך, נקבע, כי חובת התיעוד תוטל על הכוחות הנמצאים כבר בשטח, אשר יתעדו את הזירה באמצעים שיוקצו להם לשם כך וככל שאין בעריכת התיעוד כדי לסכן את החיילים.

7. **קביעת חובות על שמירת תיעוד של פעולת הכוח – פקודות הצבא קובעות כבר כיום הוראות הנוגעות לשמירה, העברה, תיעוד וגניזה של חומרי תיעוד ומסמכים צבאיים.** יתרה מכך, הנוהל שהופץ על-ידי הרמטכ"ל קובע כי לדיווח הראשוני יצורפו העתקי יומני המבצעים הנוגעים בדבר, הדוחות היומיים הרלבנטיים וכל חומר רלבנטי אחר. עוד נקבע בנוהל, כי לתחקיר המבצעי שיועבר לפצ"ר יצורפו החומרים שנאספו במהלך התחקיר וכן תיעוד האירוע וחומרים נוספים שנאספו לרבות הקלטות רשת הקשר. הנה כי כן, בהתאם להוראות אלה, חומרי התיעוד וחומרים נוספים שיש בהם כדי להעיד על שהתרחש באירוע, ישמרו ביחידה או במחלקת היסטוריה או ארכיון צה"ל (בהתאם לפקודות המטכ"ל) וכן בידי הרמטכ"ל והפרקליט הצבאי הראשי אשר אליהם מועברים הדיווח והתחקיר.

8. **קביעת מסגרת זמן לקבלת החלטות הצוות והפצ"ר –** הצעה זו אינה מקובלת עלינו. כידוע, אין זה מקובל לקבוע מסגרת זמן להפעלת שיקול דעת של גורמי תביעה ואכיפה, שכן קביעת מסגרת זמן כאמור עלולה לפגוע בעצמאות ובאיכות הפעלת שיקול הדעת. קביעת מסגרת זמן לקבלת החלטה האם להורות על העמדה לדין על סמך תיק חקירה אינה מקובלת ואינה קיימת בשום תחום אחר במערכת האכיפה, הצבאית או האזרחית, ואין אנו סבורים כי מן הראוי לקבוע כלל כאמור במקרים אלה.

כמו כן, אין בידנו לקבל את ההצעה לפיה דיווחים של ארגוני זכויות אדם יהיו תשתית מספקת לפתיחה בחקירה פלילית. ההחלטה האם להורות על פתיחה בחקירה מתקבלת לאחר בחינת כלל המידע המצוי בידי הפרקליט הצבאי הראשי, התחקיר הצבאי, התחקיר של ארגוני זכויות האדם והעדויות שנגבו על-ידי ארגוני זכויות האדם. לתחקיר ולעדויות שנערכו על-ידי ארגוני זכויות האדם ניתן כמובן משקל בעת קבלת החלטה, בהתאם לאופיו של התחקיר והעדויות, ואמינותם על-פני הדברים. עם זאת, אין מקום לקבוע כי תחקיר של ארגון זכויות אדם או עדויות שנגבו על-ידי ארגוני זכויות האדם יהוו כלי החלטה יחידי בידי הפרקליט הצבאי הראשי ובוודאי שאין לקבוע כי תחקיר או עדויות אלה יהוו בכל מקרה תשתית ראייתית מספקת.

9. אנו שבים ומודים לכם על הערותיכם והצעותיכם המועילות. כאמור, אנו סבורים, כי הנוהל החדש שהופץ על-ידי הרמטכ"ל יש בו כדי לשפר את היעילות והמהירות שבדיווח על אירועים בהם נפגעו אזרחים פלסטינים שאינם מעורבים בלחימה, וכתוצאה מכך גם לאפשר לפצ"ר להפעיל את שיקול דעתו האם להורות על פתיחה בחקירה אם לאו, במועד סמוך למועד האירוע המבצע.

בברכה,

סרן	בלן,	תימור
לפצ"ר	משפטי	ע'
הראשי	הצבאי	בשם הפרקליט

לוח: הנוהל שהופץ על-ידי הרמטכ"ל.

העתק: המשנה לפרקליט המדינה (תפקידים מיוחדים) – עו"ד שי ניצן

מפצ"ר - לשכת המפקד
דואר נכנס
24.11.2005
מסי סידורי 159946

לשכת הרמטכ"ל

לישראל	ההגנה	צבא
הכללי	ראש המטה	לשכת
0302-1111		טל':
563522	-	חק
התשס"ו	במרתשוון	י"ח
2005	בנובמבר	20

לוח תפוצה

הנדון: נוהל דיווח על אירועים במסגרתם נפגעו אזרחים פלסטינים

1. נוהל זה חל על כל אירוע בו היו מעורבים כוחות צה"ל, במהלכו נהרג או נפצע אדם שלא היה מעורב בלחימה מסכנת חיים. בכל מקרה של ספק בדבר מעורבותו של אדם בלחימה כאמור, יש לפעול לפי האמור בנוהל זה.
2. בכל מקרה בו נהרג או נפצע בלתי מעורב כאמור, ידווח האירוע בנוהל חמ"לים מידי לשכת הרמטכ"ל, לאמ"ץ ולפצ"ר. דיווח כאמור יועבר לא אחר מ- 48 שעות ממועד האירוע.
3. באחריות המח"ט המרתבי ומי היחידה של הכוח שביצע הפעולה לוודא צילום ותיעוד זירת האירוע בסמוך להתרחשות האירוע, ככל שאין בכך כדי לסכן הכוחות והדבר מתאפשר בנסיבות העניין.
4. המח"ט המרתבי, מי היחידה של הכוח שביצע הפעולה (בדרגת סא"ל לפחות) ומי המת"ק הגיזרתי נושאים באחריות להעברת דיווח כאמור בסעיף 1 לעיל, עם חיודוע להם הדבר, מהכוחות הפועלים בשטח או מגורמי הקישור הפלסטינים, בהתאם לפורמט המצורף לנוהל זה. לדיווח יצורפו העתקי יומני הנבצעים חנוגעים בדבר, הדוחות היומיים הרלבנטיים וכל חומר רלבנטי אחר. במידה שיוחלט שקיימת מניעה לתיעוד וצילום זירת האירוע, בהתאם לאמור בסעיף 2 לעיל, יפורטו הסיבות לכך בדיווח שיועבר כאמור.

5. בנוסף, בכל אירוע שבו נפגע אדם בלתי מעורב כאמור, יבוצע תחקיר, שיאושר על ידי מפקד הפיקוד/זרוע ויועבר לעיון תרמטכ"ל. באחריות מפקד הפיקוד/זרוע לוודא ביצוע התחקיר, לאשרו ולהעבירו לעיון תרמטכ"ל, תוך 21 יום, לכל היותר. עותק מהתחקיר יועבר לאמ"ץ ולפצ"ר. לתחקיר יצורפו החומרים שנאספו במהלכו, תיעוד האירוע וחומרים נוספים שנאספו נלרבות יומן המבצעים, דוחות יומיים, הקלטות רשת הקשר, תיעוד מכשירי ראיית לילה וכיו"ב).

6. אמ"ץ יבצע מעקב אחר הגעת התחקירים אל מול אירועים, ותעביר דוח הודשי כתוב בדבר סטאטוס ביצוע תחקירים אל מול אירועים. בנוסף, תיעשה ע"י מחלקת-בו"ס ביקורת חצי שנתית, לבדיקת יישום נוחל זה.
7. אחריות אמ"ץ להפיץ נוחל זה באופן מידי בפקודה מחייבת.

בברכה,

דני חלוץ, רב-אלוף

ראש המטה הכללי

דיווח ראשוני על מקרה מוות או פציעה של אזרח פלסטיני

מקום, תאריך ושעת האירוע:

כוחות מעורבים:

מספר הנמגעים (הרוגים/פצועים), מצבם, מינם וגילם:

1.

2.

3.

תיעוד הזירה (האם הזירה תועדה. אם כן -- באיזה אופן. אם לא - מדוע):

נסיבות האירוע (מטרת המשימה של הכוח המעורב, נסיבות הפתיחה באש, האם היו חילופי ירי, מה היו מעשיו של חנפגע וממה נגרמה תפגיעה וכדומה):